

**Kolaps globalnog sistema –
geni i “ljudska priroda” nisu
uzrok “svjetskog haosa”**

John McMurty

Kolaps globalnog sistema – geni i “ljudska priroda” nisu uzrok “svjetskog haosa”

John McMurty

Profesor i istraživač Kraljevskog društva Kanade

Sažetak

Postoji općeprihvaćeno objašnjenje za svjetski kaos, a mnogi naučnici i filozofi su ti koji ga danas promiču. Tvrdnja je sljedeća – rastuća globalna kriza s kojom se suočavamo danas seže nazad do pitanja razvoja same ljudske prirode i gena.

Naučna kategorija *antropocene*, sada odveć poznata, kojom se nastoji locirati globalna kriza predstavlja sličnu ideju te na gotovo isti način odvraća pažnju od stvarnih problema.

Zapravo, nijedna teorija ne može ni približno objasniti trenutni kolaps globalnog sistema, niti ekstremnu klimu destabilizacije, kao jednog od glavnih simptoma.

Ključne riječi: globalna kriza, ljudska priroda, geni

Kriza planetarnog života za koju se vezuju mnoge teorije ograničena je na jedan dosta specifičan uzročni mehanizam: kumulativni učinak, neregulisano korištenje prirodnih resursa i industrijalnu destrukciju, zagađenje, izduvne plinove i nagomilavanje otpada koje se zbilo u jednom relativno kratkom vijeku čovjekovog postojanja.

No, tvrdnja o “ljudskoj prirodi” ili “genetici” zamućuje ovu fundamentalnu činjenicu. Ona ne potiče od nekih ljudi, ali jeste neuko objašnjenje.

Drevna greška u “ljudskoj prirodi” objašnjava kolaps institucija

Preciznije, ovo je predubjeđenje na kojem se ustrajavalo još od antičkih vremena. Mnogo puta je bilo opovrgnuto, no povratak ovog koncepta na vlastiti način ukazuje na institucionalizirano omalovažavanje čovjeka.

U ovom opasnom momentu preplitanja ljudske evolucije i historije, to je još jedna od ideoloških zamki za um koja bi spriječila ispitivanje ovog društveno-strukturološkog problema.

Trebamo imati na umu da je ova ista tvrdnja o “ljudskoj prirodi” dugo vremena objašnjavala ropstvo kao prirodnu pojavu. Sokrat, Platon, te Aristotel su smatrali da je ropstvo urođeno ljudskim bićima, te da je kao takvo nepromjenjivo. Oni su bili jako inteligentni ljudi, no olako su prihvatili ovu tvrdnju kao karakterističnu ljudskom rodu.

Još od vremena kada sam se prvi put susreo sa ovim filozofima, primijetio sam da se ova tvrdnja nastavila pojavljivati u zlokobnim periodima ljudske historije kako bi spriječila ljudsko razumijevanje stvarnog društveno-strukturološkog uzroka problema koji se mogu riješiti.

Primjerice, takvo je prihvaćanje tvrdnje da su i rat i ropstvo već milenijima bili uzrok “ljudske prirode”. Sasvim je prirodno da jedni vladaju a da im drugi služe – ratovi odlučuju koja je grupa sposobnija za vladavinu.

Zapravo, nijedna ova institucija nije odraz ljudske prirode, već sveprisutnih totalitarnih sistema koji praktikuju masovna ubistva i

porobljavanje u društvenim formacijama koje služe bogatoj, neradničkoj manjini koja vlada nad njima.

Kapitalizam nije prirodan niti je genetski predodređen

Kapitalizam je, historijski rečeno, nasljednik ovih institucija koje još uvijek vladaju nad nama. Razlika je u tome da je trenutni neregulisani i hiperagresivni ekonomski oblik donio trend masivnih ubistava još počev od reaganско-thatcherovskog zaokreta protiv pravne države i nepristrane vladavine.

Ovaj oblik sistema je prisutan i danas. No, dugo zanemarivane kolateralne štete su ubrzo pristigle. Kolaps na svakom stepenu razvoja ljudskog života na planeti je uzeo maha, a oni koji vode ovu globalnu katastrofu se još uvijek obogaćuju od nastale štete.

Oni imaju mutne razloge zbog kojih tajno finansiraju argument o genima i ljudskoj prirodi te antropocenima kao uzrocima rastućeg haosa.

Ipak, svi najutjecajniji mislioci – čak i teoretičari ideje o ekološkom otisku – smatraju da su trenutni ekocidni sistemi zasnovani na našoj genetskoj prirodi formiranoj u daljoj prošlosti. Oni smatraju da su neki od pokazatelja masivna istrebljenja velikih životinja od strane ljudi, iako su stručnjaci ukazali da se to desilo zbog selekcije uzrokovane izmjenjenim ekološkim uvjetima.

Tvrdnja o “genima” jeste doista privlačna, ipak, pojednostavljena je do te mjere da govori samo o ustaljenim ishodima u jednom mogućem slučaju. To je teoretska suština “sociobiologije” uopšte. Ona je dominantna disciplina u akademiji i konvencionalnim medijima kao naučna racionalizacija očitog društvenog raspada.

Ipak, dok god ovaj narativ zataškivanja traje, rastuća kriza uzrokovana vladavinom privatnog novca uništava naše zajedničko postojanje na ovoj planeti.

Rješenje ljubaznijih ljudi

Jedno od posljedica diverzije ljudskih gena od postojećeg sistema jeste ta da se sav teret postavlja pred pojedinca koji će riješiti problem tako što će biti ljubazniji prema drugima.

To uistinu zvuči dobro. No, u stvarnosti samo preusmjerava pažnju sa nereda na postojećem globalnom tržištu na ličnosti pojedinaca koji normalno nemaju puno utjecaja na njih i koji su obično žrtve ovih sistematskih srozavanja javnih institucija, regulacija i prihoda.

Zaista, ovaj poremećaj sistema se prožima na toliko nivoa društvene evolucije, da je nesigurnost života običnog građana normalizovana u svim fazama karijere, okruženja te budućnosti, ma koliko god mi bili ljubazni jedni prema drugima.

Individualni izbori nisu oni koji su odgovorni za sistem koji ugrožava životne šanse većine, njihove standarde života i budućnosti, uključujući i sudbine njihove djece. Fokusiranjem na njih implicitno se terete žrtve. Ljubaznije ophođenje prema drugima nikako ne može biti poenta problema.

Logički rečeno, problem je u raspodjeli odgovornosti. Iz postojećeg objašnjenja bi se dalo zaključiti da karakteristike kolektivnog entiteta proizilaze iz karakteristika njegovih individualnih članova, čineći ih odgovornim za svaki napretak ili nazadak. „Svaki pojedinac je podjednako odgovoran“ je jedan od uobičajenih refrena koji se danas mogu čuti.

Oni koji se vode ovim principom su, recimo, ljubazni, vrlji i skloni samopropitivanju. Sa druge strane, oni koji predvode ovu krizu kao njihni kreatori i izvršitelji, koji nagomilavaju svoje prihode i privilegije, su u međuvremenu bez ikakve osude.

Cui bono pitanje – ko profitira od ovog posve poremećenog sistema? – je opovrgnuto *a priori*.

Oni koji smatraju suprotno nisu baš ljubazni. Ovom strategijom se umanjuju zalaganja mirotvoraca, te se odvraća pažnja od stvarnih problema i njihovih vodećih agenata.

Kultura zataškivanja omnigidnog sistema

Na kraju se sve svodi na individualnog potrošača koji bira sistem. Time se ponovo vraćamo na prirodu pojedinca koji je potom odgovoran za kolaps sistema, iako su potrošačke želje uvjetovane u prerule (zašto je daleko više novca potrošeno u uvjerljive reklamne sadržaje nego u istraživanja ili zdravstvo); iako uslovi u kojima se proizvodnja odvija ne podrazumijevaju trgovinske regulacije i prava, a zvaničnici se biraju na osnovu nevidljivih korporacijskih lobija i ekonomskih špekulacija.

Ljudska priroda? Geni? Izbor potrošača? Kultura zataškivanja ima previše nivoa. Sve ove tvrdnje imaju jednu zajedničku osobinu. Odgovornost postavljaju na pojedinca. Ovo je jedna od dominantnih metafizika Zapadne civilizacije, te je ona razlog zašto imamo takav problem prepoznavanja kolektivnog raspada sistema. Problem ne predstavlja "ljudska priroda" ili "geni" ili "antropoceni", ili premali broj "ljubaznih pojedinaca", ili pogrešan "izbor potrošača".

Pravi uzročni mehanizam svih degenerativnih trendova ovog kumulativno omnigidalnog haosa jeste krajnje invazivan finansijski rak privatnog novca koji metastazira širom društva i globalnih organizacija.